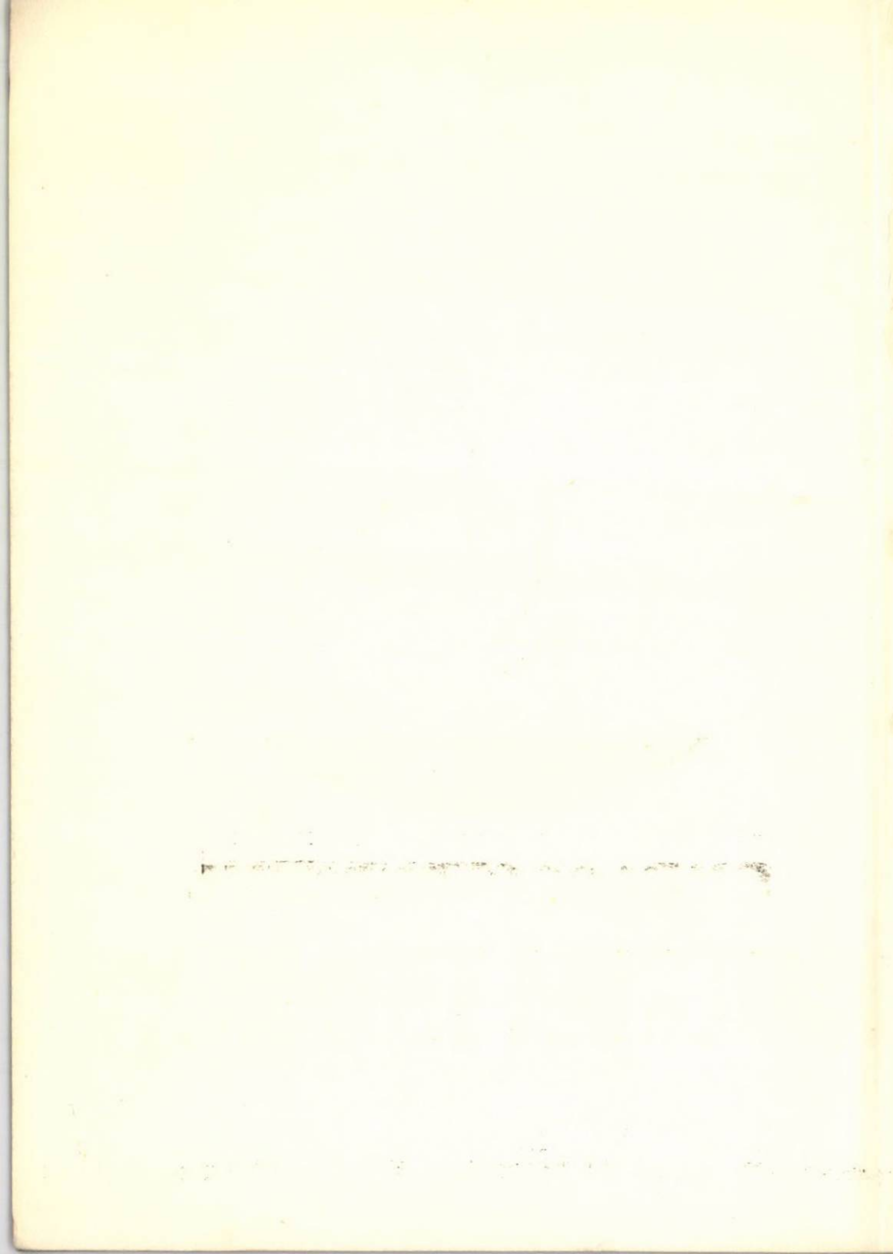

SUBLOCOTENENTUL
ECATERINA TEODOROIU

E ISTORIE · FILE DE ISTORIE · FILE DE ISTORIE · FILE

Sublocotenentul
Ecaterina Teodoroiu

ELSA GROZEA

SUBLOCOTENENTUL ECATERINA TEODOROIU

EDITURA MILITARĂ — 1967

Coperta de:
RADU DAN

Trecînd prin sălile Muzeului militar central din București, te oprești, cu firească emoție, în dreptul vitrinelor în care sînt expuse cîteva dintre obiectele ce au aparținut cîndva Eroinei de la Jiu — sublocotenent Ecaterina Teodoroiu.

Privești uniforma de cercetaș și cea de ofițer, învechite de vreme. Hainele acestea au îmbrăcat trupul firav, dar plin de nesecată energie, al tinerei fecioare din Vădeni. Sub ele a bătut, în urmă cu cinci decenii, o inimă de luptător.

Privești decorațiile ce-i atestă vitejia, curajul, abnegația și spiritul de sacrificiu... Privești ranița, cartușierele, lopata... Cercetezi cu interes arma ei, arma care a aparținut mai întîi fratelui său Nicolae — căzut în luptele de pe Jiu, din toamna lui 1916 — și pe care ea a purtat-o apoi, nedespărțit tovarăș de luptă, în cele mai crîncene bătălii. Și nu o dată a îndreptat Ecaterina Teodoroiu această armă împotriva dușmanului, ca să-și elibereze pămîntul străbun cotropit.

Dintr-un tablou expus în muzeu, ochii ei limpezi dar plini de hotărîre parcă-ți vorbesc, în tăcerea lor, despre dragostea de țară, dragoste ce i-a dat imbold în marea înfruntare cu dușmanul. Ochii aceștia expresivi te fac parcă să înțelegi durerea că n-a trăit clipele mult dorite de a-și vedea pămîntul natal dezrobit... Și mai deslușești în privirile ei adînca părere de rău că n-a apucat să vadă înfăptuit visul secular al poporului român — făurirea statului național unitar. Privindu-i chipul și cunoscîndu-i faptele, bănuiești cît de mare ar fi fost bucuria eroinei dacă s-ar fi aflat și ea în mijlocul poporului, pe cîmpia de la Alba Iulia, în ziua aceea de nespusă măreție a lui 1918 cînd, după cum ne reamintește poetul Lucian Blaga, „entuziasmul și bucuria populației s-au manifestat printr-o uriașă horă, ce-și spărgea cercul, încolăcindu-se în spirală, după modelul nebuloaselor cerești, ce încearcă o nouă închegare și un nou echilibru..."

Cît de intens ar fi trăit și Ecaterina Teodoroiu acele clipe !...

Numele acestei vrednice fiice a plaiurilor Gorjului va rămîne înscris la loc de cinste în cartea de aur a eroilor neamului. Amintirea ei, ca și a tuturor viteților care și-au jertfit viața pentru o cauză nobilă, a învins uitarea !

EROINA DE LA JIU

Era în ziua de 14 octombrie 1916 ; de la intrarea României în război, împotriva puterilor centrale — Austro-Ungaria și Germania —, se scurseseră două luni.

În dimineața acelei zile, trupele române din sectorul frontului de la Jiu au trecut la contraofensivă împotriva forțelor vrăjmașe care reușiseră să cotropească, grație superiorității numerice și înarmării lor mult mai bune, întreaga parte muntoasă din nordul Olteniei, pînă în apropierea orașului Tîrgu Jiu. Curînd după începerea acestei contraofensive, care se desfășura cu mult succes, constituind o adevărată lovitură de trăsnet pentru dușman, în dispozitivul trupelor noastre de la nord de Tîrgu Jiu s-a creat la un moment dat un anumit gol. Prin el s-a infiltrat o coloană dușmană, cam de tăria a două companii (din batalionul 12 vînători bavarezi), care s-a îndreptat spre Tîrgu Jiu. Intenția inamicului era de a pune stăpînire pe oraș și de a întoarce apă-

rarea din stînga Jiului, lovind din spate forţele române.

Către orele 9, subunităţile inamice, înarmate cu numeroase mitraliere, ajunseseră în preajma podului de peste Jiu, de la marginea de vest a oraşului.

În garnizoana Tîrgu Jiu se aflau atunci circa 150 de ostaşi din batalionul de miliţii Gorj. O parte dintre ei erau în avanposturi, la pod, iar o alta făcea paza unor obiective din oraş. În jurul orei 10, comandantul acelui batalion raportează eşaloanelor superioare că este atacat puternic de forţe inamice şi că dispune de prea puţini ostaşi pentru a putea apăra podul şi a opri pătrunderea inamicului în oraş. I se promit ajutoare. Dar pînă la sosirea lor va mai trece încă destul timp.

În acele clipe grele s-a petrecut un fapt de un eroism fără seamăn, care a umplut de mîndrie inimile tuturor românilor şi care avea să rămână neşters în glorioasa istorie a patriei : au venit să lupte cot la cot cu militarii pentru a opri năvala vrăjmaşului zeci de patrioţi din Tîrgu Jiu — bărbaţi care de mult lăsaseră armele din mîini, tineri ce încă nu ajunseseră la vîrsta în care ţara le încredinţa arme, femei şi chiar copii. Cînd s-a aflat de primejdia care plana asupra oraşului, au venit cu toţii, ca la un semnal, animaţi de acelaşi fierbinte patriotism. Un singur gînd îi stăpînea, un singur strigăt izbucnea din piepturile lor : „La Jiu ! La pod ! Să apărăm podul ! Să nu lăsăm duşmanul să intre în oraş !".

Purtînd în mîini fiecare ceea ce a găsit mai repede — arme luate de la răniţii din spitale sau de la chesoanele Regimentului 59 infanterie aflate în grădina publică, topoare, furci —, ei au sosit într-un suflet pe malul Jiului, la pod, pentru a bara calea cotropitorilor. Şi s-a încins aici o luptă dintre cele mai crîncene ! Înşiraţi de-a lungul digului de pe malul apei, sfidînd moartea care fulgera din ţevile mitralierelor inamicului, românii au tras cu sete în duşmani, rărindu-le mult rîndurile, înroşind aproape apa Jiului cu sîngele lor. Inamicul, turbat de furie, nu se lăsa şi continua să încerce să răzbată peste pod, dar luptătorii români, încordîndu-şi şi mai mult puterile, au făcut zid în faţa atacatorilor. Referindu-se la rezistenţa îndîrjită a românilor, la spiritul lor de vitejie, autorul unui articol publicat într-o revistă a vremii arăta că : „Nimeni nu voia să părăsească poziţia. Toţi ardeau de dorinţa să strige victorie, să asiste la retragerea şi fuga duşmanului".

Martori oculari, povestind mai tîrziu despre acel episod al luptei duse de patrioţii români la podul Jiului, arătau că a fost într-adevăr un tablou înălţător. Moşnegii ţineau strîns în mîini arma şi trăgeau la fel de bine ca în faţa redutelor duşmane de la Plevna ; între ei se aflau tinerii care luptau ca nişte adevăraţi ostaşi. Nu rareori gloanţele lor îşi atingeau cu precizie ţinta ; alături sau imediat în spatele lor se aflau femeile care trăgeau şi ele cu

arma, pansau răniţii sau cărau în şorţuri muniţii. Impresionat de bărbăţia şi dăruirea de sine a luptătorilor români, maiorul Alexandru Mlădinescu, care s-a aflat la faţa locului, relata într-un document al vremii că mulţi dintre cei care înfruntau duşmanul la podul de peste Jiu nici nu făcuseră serviciul militar, dar „au luptat cu curaj şi devotament". El arăta mai departe că nici „femeile şi fetele nu s-au lăsat mai prejos şi, deşi inamicul bătea în lung strada şi podul, ele s-au oferit benevol a face serviciu, aducînd cartuşe pînă la linia de luptă, fără a ţine seama de focul inamicului. Altele ajutau la pansarea răniţilor".

În acele momente de grea încercare, de mare folos s-a dovedit a fi şi un mic grup de tineri din organizaţia locală de cercetaşi care purta denumirea „Domnul Tudor". Acest grup a luat parte activă la acţiunea de apărare a podului, dînd dovadă de mult elan şi hotărîre în luptă, „fapt ce a stimulat puternic entuziasmul miliţienilor şi al populaţiei civile, care apărau oraşul pînă la sosirea trupelor" [1], după cum consemnează revista „Cultul eroilor noştri".

În fruntea cercetaşilor se afla şi o fată cu banderola crucii roşii pe mînă. Mică, firavă, cu ochi negri, în a căror privire ardea flacăra unei cumplite hotărîri, ea alerga neobosită cînd în dreapta, cînd în stînga, dădea sfaturi, îmbărbăta pe cei din jur. O

[1] Revista „Cultul eroilor noştri" din iunie 1921.

nebănuită vigoare emana din întreaga-i ființă, atît de plăpîndă, dar deosebit de dîrză și fără de istov în tot ceea ce întreprindea. Glasul ei subțire și fără tremur se făcea auzit peste răpăitul puștilor, peste zgomotul asurzitor al grenadelor. Îndemna la luptă și mînuia pușca de parcă ar fi fost într-adevăr un soldat. Era mereu în primele rînduri ale apărătorilor, constituind o minunată și însuflețitoare pildă pentru toți.

După cîteva ore de încleștare, dîndu-și seama că nu e chip să răzbească peste pod, vrăjmașul își trimite o parte din forțe ceva mai la vale, încercînd să treacă pe malul celălalt al Jiului, prin apă, pentru a cădea în spatele luptătorilor noștri. Dar și această tentativă este zădărnicită de români. Aceștia contraatacă imediat forțele inamice și le resping. Dușmanul nu mai putea să facă nici o mișcare fără să fie observat. Pînă și copiii cercetași, urcați prin copaci, pîndeau și semnalau mișcările adversarilor.

Între timp apărătorilor li s-au adăugat noi forțe : soldați de la partea sedentară, răniți de prin spitale, încă nevindecați. În după-amiaza zilei rîndurile românilor au sporit din nou, venindu-le în ajutor o companie din Regimentul 59 infanterie, precum și un grup de cavaleriști. Lupta s-a încins și mai aprig. Forțele inamice, lovite din toate părțile, au început să se retragă în dezordine, lăsînd în

urma lor numeroşi morţi şi răniţi, armament şi muniţii.
Ochii strălucitori ai tinerei cercetaşe, cu banderola crucii roşii pe mînecă, radiau de bucuria izbînzii cîştigate...

Cine era această fată atît de energică, atît de curajoasă ? Era tînăra infirmieră voluntară Ecaterina Teodoroiu, pe adevăratul ei nume Cătălina Toderoiu, care avea să dobîndească, prin faptele ei de arme, dreptul de a rămîne în istorie cu numele de „Eroina de la Jiu".
Reliefînd meritele Ecaterinei Teodoroiu în lupta de la podul de peste Jiu, comandantul Legiunii de cercetaşi „Domnul Tudor", maiorul Liviu Teişeanu, arăta într-un articol scris mai tîrziu în revista „Cultul eroilor noştri" că Ecaterina „a dat dovadă de mult curaj, de abnegaţie... meritînd toată admiraţia unei Jeana d'Arc a noastră, ce se cuvine a fi recompensată..." Avînd aceeaşi admiraţie pentru fapta de vitejie a Ecaterinei Teodoroiu, autorul unei lucrări despre războiul dus de România în anii 1916—1918, referindu-se la episodul de la podul Jiului, arăta : „Aici s-a ivit Jeana d'Arc a României. Ecaterina Teodoroiu «Fecioara de la Jiu», cum i s-a spus apoi, a luptat alături de miliţienii veniţi

în ajutor ; nedeprinsă cu mînuirea armei luptă mai presus de puterile sale“ [1].

Ce puteri o însufleţeau pe tînăra gorjancă cu ochi ager şi mînă dibace ? Nimeni nu-i pusese arma în mînă. Venise acolo dintr-un imbold lăuntric, înfiorată de urgia ce se abătuse asupra ţării, asupra pămîntului natal, animată de acea dragoste fierbinte pentru glia strămoşească, dragoste proprie celor ce ştiu s-o iubească cu adevărat.

O fugară întoarcere în timp, prin anii de sfîrşit ai veacului trecut şi cei de început ai veacului nostru, ne dezvăluie cîteva date din viaţa Ecaterinei Teodoroiu.

Într-una din geroasele zile din iarna anului 1894, la 16 ianuarie, se năştea — în familia numeroasă a lui Vasile şi a Elenei Toderoiu, ţărani din comuna Vădeni de lîngă Tîrgu Jiu, judeţul Gorj — o fetiţă, căreia părinţii i-au dat numele de Cătălina... „Pămîntul Gorjului — spunea istoricul Constantin Kiriţescu —, obîrşie nesecată de energii româneşti, a zămislit şi sufletul minunat al acestei fete eroice, amestec de duioşie feminină şi de vigoare bărbătească“.

Cătălina a avut patru fraţi şi două surori : Nicolae, Eftimie, Andrei, Vasile, Sabina şi Elisabeta. Ea

[1] Mircea M. Rădulescu, „Războiul neamului românesc“, Bucureşti, 1920, pag. 68.

urmează școala primară în satul natal. Sîrguincioasă, ageră la minte, copila din Vădeni învață cu multă tragere de inimă, rînduindu-se printre cei mai buni școlari din clasă. După cum povestea mai tîrziu sora ei, Sabina, „Cătălina era tare iute și vrednică la toate, îi plăcea să cînte și să spună poezii, iar la școală n-o întrecea nimeni". Dragostea de carte o îndeamnă pe Cătălina să nu se oprească cu învățătura la clasele primare, ci să urmeze mai departe. Încurajată de ai săi, ea vine la București, unde reușește să se înscrie într-un gimnaziu-internat.

Aici, Ecaterina a trebuit să învingă multe neajunsuri, greutăți legate de învățarea disciplinelor ce se cereau și mai ales a limbilor străine, pe care, de altfel, unele dintre colegele ei, fete de oameni avuți, le cunoșteau din familie. Nu de puține ori a fost nevoită Cătălina să înfrunte privirile răutăcioase, să suporte șicanele și insultele acelor fete, care nu se împăcau cu prezența în mijlocul lor a unei țărăncuțe cu straie sărăcăcioase.

Neavînd alt sprijin decît mintea ei ageră, tăria de caracter și voința ei dîrză, Ecaterina Teodoroiu * reușește să obțină în scurtă vreme rezultate frumoase la învățătură, uimindu-și profesoarele prin cunoștințele dobîndite. Aceste cunoștințe i-au înles-

* În școală numele Cătălinei Toderoiu a fost schimbat în cel de Ecaterina Teodoroiu.

nit obținerea, prin concurs, a unei burse, ceea ce constituia un mare succes pentru acele vremuri. Visul Cătălinei era să devină învățătoare, să se întoarcă în satul natal și acolo să contribuie la luminarea copiilor, să sădească în sufletele lor fragede dragostea față de vatra strămoșească, să le înflăcăreze inimile povestindu-le despre vitejia străbunilor. Pentru a-și putea împlini acest vis, Cătălina învață cu sîrg. Citește mult, cu sete. O atrage mai ales istoria patriei. Își iubește cu ardoare țara și de aceea vrea să-i cunoască bine trecutul zbuciumat, presărat cu suferințe, dar și cu glorioase tradiții. Desprinde din filele cărților, din spusele părinților și bunicilor adevăruri pline de măreție, devenite simboluri. Nu o dată, așezată pe prispa casei în tăcerea înserărilor, cu privirile adîncite în zare, Cătălina reconstituie în gînd, cu emoție, întîmplări și fapte, profiluri eroice... Cu multe veacuri în urmă își spuseseră cuvîntul pe aceste meleaguri demnitatea și curajul femeilor dace... De pe plaiurile Olteniei și-au adunat Mircea cel Bătrîn și apoi Mihai Viteazul, în vremuri de grea cumpănă, o parte din vitejii lor oșteni cu care au băgat groaza în rîndurile dușmanilor cotropitori la Rovine și Călugăreni. Cu mîndrie și respect se gîndea fetița îmbrăcată cu ie simplă, țărănească și la cei mulți care s-au ridicat la luptă pentru dreptate și libertate în vremile de frămînt din timpul lui Tudor... Uneori i se părea

că aude răsunînd aievea glasul hotărît al fetei de la Cozia, intrată în baladă, pasul apăsat al pandurilor lui Tudor sau strigătele de izbîndă ale dorobanților și călărașilor întorși de la Plevna. Și apoi, deodată, prin minte i se înfățișează imaginile înfiorătoare, încă proaspete, trăite de ea însăși în vifornița lui 1907, cînd de pe pieptul țăranilor veterani erau smulse decorațiile, cînd vitejii de la „77" erau puși să-și sape gropile înainte de a fi împușcați, pentru că îndrăzniseră să ceară pămînt și un trai omenesc. Din această strînsă legătură cu trecutul, Ecaterina Teodoroiu a luat pentru sufletul ei floarea fără de veștejire a iubirii de patrie, de oamenii simpli, obidiți și ura neîmpăcată împotriva tuturor asupritorilor.

Simțind nevoia să fie cît mai de folos țării, Ecaterina Teodoroiu se înscrie, din proprie voință, pe cînd se afla încă în Capitală, în asociația cercetașilor români. Este una dintre primele cercetașe din București. Activitatea rodnică desfășurată în cadrul acestei organizații, mai întîi ca simplu membru, apoi în fruntea unei grupe de elevi cercetași, o face să fie remarcată și apreciată.

Anii petrecuți departe de ai săi, contactul cu lumea Capitalei, activitatea cercetășească au făcut-o pe Cătălina mai dîrză, au deprins-o să învingă cu mai mult curaj greutățile și nevoile. După terminarea celor 4 clase gimnaziale, Ecaterina voia să-și conti-

nue studiile. Evenimentele din vara anului 1916 aveau să-i schimbe însă cu totul firul vieţii...

Cu cîtva timp înainte de intrarea României în primul război mondial, Ecaterina Teodoroiu se reîntoarce în comuna natală. Ea continuă să activeze în legiunea de cercetaşi „Domnul Tudor", în care desfăşoară o activitate la fel de rodnică. Tînăra gorjancă se află şi aici în fruntea unei grupe de cercetaşi din Tîrgu Jiu.
În august 1916, la decretarea mobilizării, după ce îşi petrece fraţii plecaţi la război, Cătălina nu-şi mai găseşte liniştea. Un imbold lăuntric o îndeamnă să nu se lase mai prejos decît ei, să contribuie şi ea cu ceva la izbînda ostaşilor români de pe front. Şi nu peste mult timp Ecaterina se oferă să ajute ca cercetaşă la îngrijirea răniţilor, care începuseră să sosească în spitalul de la Tîrgu Jiu. Neobosită, ea lucrează de dimineaţă pînă seara, cu o abnegaţie demnă de laudă : pansează răni, veghează la căpătîiul suferinzilor, alină dureri cu vorbe calde, izvorîte din inima-i generoasă. Nu se mulţumeşte însă cu atît. I se pare că face prea puţin pentru ţară. De aceea se hotărăşte să însoţească ambulanţele spre linia frontului, în defileul Jiului. Are credinţa că acolo, în apropierea primelor linii de bătaie, poate fi de un şi mai mare folos armatei. În drumurile pe care le face cu ambulanţa, Cătălina ajunge dese-

ori sub tirul năprasnic al artileriei sau în bătaia mitralierelor și a puștilor. Nimic însă nu o poate determina să dea înapoi, nici bubuitul tunurilor, nici ploaia de șrapnele, nici fumul dens și înecăcios care plutește aproape necontenit deasupra cîmpului de luptă. Obișnuindu-se să-și stăpînească teama la fel ca un ostaș încercat, ea participă deseori cot la cot cu ceilalți sanitari la evacuarea răniților de pe cîmpul de bătălie, salvînd din ghearele morții numeroase vieți.

În saloanele pline cu răniți ale spitalului din Tîrgu Jiu, sau în apropierea tranșeelor, Ecaterina face tot ce-i stă în putință pentru a veni în ajutorul celor din jurul ei, care, văzînd-o cît e de inimoasă, se întrebau adesea de unde atîta suflet și atîta putere în trupul mic al unei fete ?...

Întrebarea aceasta avea să și-o pună odată și bravul comandant al trupelor de la Cerna, generalul Ion Dragalina. Trecînd într-una din diminețile reci ale acelui octombrie cu mașina pe șoseaua ce șerpuiește de-a lungul defileului Jiului, generalul întîlnește la un moment dat ambulanța în care se găsea și Cătălina. El oprește mașina pentru a se interesa îndeaproape din ce unități fac parte cei răniți și pe unde au luptat. Cu acest prilej generalul observă că cei suferinzi erau îngrijiți de o copilă slabă, cu mîinile și obrajii înroșiți de frig. Întrebînd-o cine este și cum de s-a încumetat să meargă pe cîmpul de luptă să adune răniții, fata i-a răspuns :

— Sînt infirmiera voluntară Ecaterina Teodoroiu. Țara este în primejdie... Nu m-a lăsat inima să stau de o parte !

Adînc impresionat de prezența fetei pe front și văzînd-o probabil tremurînd de frig, generalul Dragalina cere să i se aducă mantaua din mașină — o manta frumoasă cu reverele căptușite cu postav roșu și cu epoleții strălucitori — și o pune pe umerii sanitarei zicîndu-i :

— Bravo, copila mea ! Ești o adevărată eroină !

Cu mantaua de general pe umeri și cu ochii umeziți de emoție și de bucurie, Cătălina își continuă drumul, alături de răniți, spre spitalul din Tîrgu Jiu. Trecînd prin Vădeni, se abătu pentru cîteva minute și pe la casa părintească, să-și vadă mama. Cînd își văzu fata învăluită toată în manta, mama Ecaterinei, cuprinsă de teamă, o întrebă îngrijorată :

— De unde ai luat tu mantaua asta ? Să nu pățim ceva !

— Ei, mamă ! Dumneata nu-ți dai seama ce preț are pentru mine această manta, i-a răspuns Cătălina cu înflăcărare. Mi-a pus-o pe umeri însuși generalul Dragalina !...

TE-OI RĂZBUNA, FRATE!

La scurtă vreme după victoria românilor de la Jiu, inamicul amenința din nou să cotropească întreaga Oltenie. Ecaterina Teodoroiu se hotărăște atunci să rămînă în rîndurile luptătorilor, să împărtășească cu ei viața aspră de front. Acolo, în rîndurile celor ce luptau cu arma în mînă pentru apărarea țării, simțea ea că-i este locul. Dorea cu ardoare să lupte în continuare pe front, să lovească năprasnic în dușman ca acolo, la podul Jiului. Această dorință era cu atît mai mare cu cît sufletul ei era greu îndurerat de vestea morții unuia dintre frații ei, în luptele purtate în munții Olteniei.

Aflînd că Regimentul 18 Gorj, în care lupta un alt frate al ei — sergentul instructor Nicolae Toderoiu — este pe undeva prin apropiere, Cătălina pornește într-acolo. Găsindu-și fratele, ea rămîne cîtva timp alături de el, însoțindu-l în luptele pe care le duceau ostașii acelei unități. Ajutîndu-i la căratul muniției, la încărcatul benzilor de mitraliere sau lup-

tînd alături de ei, prin curajul de care dă dovadă, fata din Vădeni cîştigă stima şi admiraţia celor de pe front. Iată ce relata mai tîrziu, într-un articol, maiorul Liviu Teişeanu în legătură cu comportarea ei în rîndurile luptătorilor acestui regiment: „Trecînd să observ mersul luptei secţiei a II-a mitraliere a Regimentului 18 Gorj, am întîlnit în drum pe domnişoara Ecaterina Teodoroiu cu fratele ei, care tocmai îi arăta cum se încarcă arma, ochirea şi punerea baionetei. De aici înainte cercetaşa Ecaterina Teodoroiu a luptat cu arma în mînă lîngă fratele său, constituind un adevărat exemplu eroic pentru soldaţi, cu care a îndurat toate greutăţile şi de care nu s-a despărţit nici un moment, chiar cînd compania pornea la asaltul la baionetă" [1].

Spre sfîrşitul lunii octombrie 1916, subunităţile Regimentului 18 Gorj duceau lupte grele în apropierea satului Sîmbotin, la sud-vest de Bumbeşti. Inamicul bătea zi şi noapte cu artileria, răscolind poziţiile româneşti, după care ataca în valuri cu infanteria şi cavaleria. În acele lupte bravii ostaşi ai Regimentului 18 Gorj, între care se aflau şi Ecaterina şi Nicolae Toderoiu, au dovedit o dîrzenie fără seamăn, înfruntîndu-l pe vrăjmaş aşa cum se cuvine. Într-o singură zi, 30 octombrie 1916, trupele inamice au dezlănţuit asupra subunităţilor care apă-

1 Revista „Cultul eroilor noştri" din mai 1921 (articolul „Fecioara sublocotenent Ecaterina Teodoroiu").

rau satul Sîmbotin şapte atacuri înverşunate, dar după cum se arată într-un document al vremii „toate au fost înecate în sîngele duşmanului".

În ziua aceea, cînd inamicul, vlăguit de rezistenţa ostaşilor români se mai potolise, cei doi fraţi s-au aşezat pe marginea unei tranşee, să prînzească împreună. Au mîncat, au mai discutat de una de alta, şi-au mai amintit poate, cu durere în suflet, de fratele lor căzut la datorie sau poate şi-au vorbit despre părinţii rămaşi singuri şi neajutoraţi. După aceea ei s-au despărţit. Nicolae s-a îndreptat spre locul unde se aflau adunaţi gradaţii din compania sa. Cătălina şi-a mai întors o dată privirile spre el, dar în aceeaşi clipă a auzit un şuierat de obuz. După cîteva fracţiuni de secundă, obuzul explodă ; fratele ei, Nicolae, este greu lovit. Cătălina aleargă spre el într-un suflet, îl cuprinde în braţe şi văzînd că nu mai trăieşte îl sărută, apoi îi ia arma şi cartuşele şi se leagă cu jurămînt, în faţa tuturor ostaşilor aflaţi acolo, să-l pedepsească pe duşman. Cu glasul înecat de plîns, Cătălina strigă atunci : „La revedere, frate, te-oi răzbuna eu !" [1].

Această nouă şi dureroasă întîmplare o determină pe Ecaterina Teodoroiu să ceară cu neclintită hotărîre înrolarea ei oficială în rîndurile ostaşilor Regimentului 18 Gorj, pentru a lupta în locul fratelui

[1] Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 457/699, fila 15.

căzut. Această hotărîre a devenit şi mai fierbinte a doua zi, cînd fata din Vădeni a aflat că duşmanul cotropitor ocupase şi comuna sa natală. La auzul acestei veşti, şi mai puternic i s-a încleştat mîna pe armă, şi mai datoare s-a simţit să se înroleze ca voluntară în regimentul de gorjeni. În inima-i neînfricată a crescut şi mai mult apriga dorinţă de a rămîne pe front în rînd cu soldaţii, pentru a participa la eliberarea de sub cizma străină a vetrei strămoşeşti.

Demnă de toată lauda, hotărîrea Cătălinei de a lupta pe front reprezenta desigur în vremea aceea un act de curaj şi sub alt aspect — trebuia învinse concepţii, prejudecăţi, trebuia combătută acea mentalitate potrivit căreia o femeie n-ar avea ce căuta pe front, în armată. Totuşi, cu fermitatea care o caracteriza, fata din Vădenii Gorjului nu-şi dezminte nici o clipă puternicele simţăminte patriotice.

În hotărîrea ei neclintită de a-şi îndeplini jurămîntul, Ecaterina Teodoroiu se prezentă la cartierul Brigăzii 22 infanterie, comandată de colonelul Obogeanu. Marea unitate se afla în comuna Dăneasa. Ajunsă aici, Cătălina ceru cu insistenţă să fie primită ca voluntară. Văzînd-o cît e de plăpîndă, comandantul se împotrivi la început, dar apoi, simţind că în trupul acela micuţ bate o inimă de ostaş, dădu ordin să fie încadrată la compania a 8-a, batalionul 2, în Regimentul 18 Gorj. Compania era

comandată la data aceea de locotenentul Gheorghe Gheorghiţoiu. Acesta o repartizează la plutonul unu, grupa a doua.

Chiar în prima zi a încadrării sale oficiale în rîndurile luptătorilor Regimentului 18 Gorj, Ecaterina Teodoroiu îşi dezvăluie dîrzenia, tenacitatea, rezistenţa fizică — virtuţi indispensabile unui adevărat luptător — stînd de veghe în avanposturi, înfruntînd bărbăteşte frigul şi oboseala. Într-un memoriu al său, comandantul companiei arăta că Ecaterina Teodoroiu a stat în avanposturi toată noaptea „fără a voi schimbarea, spunînd că soldaţii sînt obosiţi". Cătălina se căleşte, ştie că trebuie să fie pregătită pentru zilele aspre, grele, ce se vesteau apropiate.

... 4 noiembrie 1916. Ostaşii Regimentului 18 Gorj, dispuşi în apărare la sud de Tîrgu Jiu, rezistă cu greu presiunii inamicului care introduce în luptă noi forţe. Lupta din ziua aceea a ţinut din zori şi pînă către seară, cînd ai noştri, cu rîndurile înjumătăţite, sînt nevoiţi să se retragă spre alte poziţii. În rînd cu ceilalţi soldaţi ai companiei 8, comandată de locotenentul Gheorghiţoiu, mărşăluieşte şi voluntara Ecaterina Teodoroiu. Subunitatea se îndrepta spre comuna Răşina-Gorj, cu misiunea specială de a baricada drumul ce trecea peste dealuri, de la Tîrgu Jiu la Peşteana. Dar înainte de a ajunge la acest drum, militarii subunităţii se pomenesc aproape înconjuraţi de trupe duşmane cu

mult superioare din punct de vedere numeric. Inamicul, venind din direcţia Răşina-Peşteana, împînzise tot cîmpul. Mizînd pe superioritatea sa, vrăjmaşul vru să captureze întreaga companie românească. În acest scop el a cerut alor noştri să se predea. Situaţia devenise deosebit de critică. Ostaşii români clocoteau de ură împotriva duşmanului; nu se împăcau în nici un fel cu gîndul că toată compania ar putea fi nevoită să îndure prizonieratul. Trebuia făcut ceva pentru a ieşi din impas. În mintea ageră a Cătălinei încolţi pe dată o idee salvatoare : să-i lase pe nemţi să se apropie, iar apoi... Cînd ofiţerii germani s-au apropiat de ostaşii români, voluntara le-a ieşit în faţă şi le-a spus pe limba lor că sînt de acord să se predea... Profitînd însă de o clipă de neatenţie din partea „oaspeţilor nepoftiţi", ea „pune arma la ochi şi, trăgînd cu o îndemînare fără seamăn, ucide cîţiva inşi"[1]. Actul ei curajos pricinuieşte derută în rîndurile duşmanului. Ostaşii români se retrag în mare grabă spre locul de unde veniseră. Dar răpăitul armelor trezeşte atenţia restului subunităţilor inamice care se aflau puţin mai departe. Acestea pornesc pe urmele românilor. Se creează o anumită învălmăşeală în care Ecaterina Teodoroiu şi alţi cîţiva ostaşi români sînt luaţi prizonieri. Restul companiei, în

[1] Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 457/699, fila 183.

frunte cu comandantul ei, scăpaseră cu bine din capcană.

Inimoasa gorjancă nu-și pierde însă nici o clipă cumpătul. Escortată fiind de o santinelă germană — un subofițer —, Cătălina profită încă o dată de un moment de neatenție din partea celui care o escorta și descarcă în el pistolul. Într-un memoriu pe care-l adresează generalului Broșteanu, Cătălina relatează întîmplarea în cîteva cuvinte : „Fiind escortată de o santinelă germană, am scos neobservată de nimeni un revolver din sîn și am împușcat santinela, și fiind noapte am fugit" [1]. Ocrotită de pînza întunecată a nopții, voluntara reușește să scape de sub urmărirea dușmanului, împreună cu cei cîțiva ostași români. Iată însă că un soldat german, auzind larmă, trage în direcția respectivă. Un glonte o rănește pe Ecaterina ușor în piciorul drept. Cu toată durerea, în ciuda beznei și a ploii mărunte care cădea într-una, ea își ajunge din urmă compania, în aceeași noapte, spre surprinderea și bucuria fără de margini a camarazilor ei.

În zilele următoare, deși rana de la picior nu i se vindecase, Ecaterina Teodoroiu își însoțește regimentul care primise ordin să se replieze pe o nouă poziție, la nord de Filiași. Aici unitatea trebuia „să

[1] Muzeul militar central, Memoriul Ecaterinei Teodoroiu, manuscris nr. 132.

reziste cît mai mult pentru a cîştiga timp pînă la sosirea de noi ajutoare". Luptele duse pe poziţia respectivă au fost deosebit de crîncene, ostaşii români fiind nevoiţi să facă faţă şi de astă dată atacurilor înverşunate ale inamicului, date cu forţe superioare. Şi în aceste împrejurări grele, voluntara Ecaterina Teodoroiu, care devenise un ostaş în toată puterea cuvîntului, face din nou dovada curajului şi a vitejiei sale pilduitoare. În ziua de 6 noiembrie, în încleştarea de la Ţînţăreni, de lîngă Filiaşi, ea este de un real ajutor comandantului ei, locotenent Gheorghiţoiu, care, căzînd rănit nu mai poate conduce compania. Ecaterina îi încurajează pe ostaşi, luînd parte alături de ei la luptele sîngeroase duse pentru oprirea puhoiului duşman. Plutonierul major Copaciu, din Regimentul 73/79 infanterie — căruia voluntara i-a dat primele ajutoare, după ce a fost trîntit la pămînt de suflul unui obuz — subliniază cu sinceră emoţie în memoriul său că Ecaterina Teodoroiu „îmbărbăta soldaţii la luptă şi lupta cu arma ca un bun ostaş".

În cursul aceleiaşi zile, Ecaterina Teodoroiu participă împreună cu compania sa la luptele crîncene din preajma gării Filiaşi, fiind mereu în fruntea soldaţilor, în locurile cele mai primejdioase. Aici ea îşi dă din nou tributul de sînge, de astă dată fiind grav rănită la ambele picioare de schijele unui obuz. „Pe cînd lupta pe front în Regimentul 18 Gorj, un obuz de 305 mm spărgîndu-se lîngă ea a rănit-o grav

la ambele picioare“ — relatează comandantul Regimentului 43/59 infanterie, în memoriul său [1].

Rănile erau adînci. Voluntara este evacuată în grabă, mai întîi la un spital din Craiova, apoi la un altul la București. Dar Capitala țării trăia și ea clipe de grea încercare : spitalele se evacuau luînd drumul Moldovei. Și astfel, Ecaterina Teodoroiu ajunge cu trenul sanitar la Iași, unde este internată într-un spital. Aici Cătălina avea să se bucure nu numai de îngrijirea atentă a medicilor, ci și de prețuirea și admirația tuturor.

1 Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 457/699, fila 73.

SUBLOCOTENENTUL ECATERINA TEODOROIU

Veștile privitoare la situația de pe front, care ajungeau pînă în saloanele spitalului în care se afla Eroina de la Jiu, exprimau durerea și drama țării cotropite. În sufletul Cătălinei însă încolțeau nădejdi, creștea un optimism sănătos, caracteristic de altfel firii ei, care o făceau să întrezărească, în viforul vremilor de atunci, lumina viitorului, imaginea unei patrii dezrobite, libere. În inima tinerei fete, ca și în aceea a tuturor ostașilor care luptau pentru înfrîngerea unui dușman lacom și crud, vibra sufletul atîtor generații eroice care au hărăzit României independența...

De îndată ce se simți mai bine și putu să înceapă a umbla, Ecaterina Teodoroiu se ocupă din nou de răniți, ca în zilele în care își desfășurase activitatea de infirmieră în spitalul din Tîrgu Jiu. Îi plăcea să stea de vorbă cu cei suferinzi, să-i încurajeze, să le aline durerile. Deseori citea celor ce nu știau carte scrisorile primite de la cei dragi sau răspundea în

locul lor prin cuvinte calde, pline de îmbărbătare. Dar zilele acelea de iarnă ale lui 1916 aveau să aducă fetei din Vădeni bucuria recunoaşterii vitejiei sale de către patria pe care o servea cu un devotament ce greu poate fi cuprins în cuvinte. Şi într-adevăr, eroinei i se conferă, în spital fiind, gradul de sublocotenent onorific, grad căruia avea să-i facă cinste deplină pînă în ultima zi a vieţii sale.

Aceleaşi zile petrecute în spital prilejuiesc Cătălinei cunoaşterea unei alte bucurii lăuntrice — înfiriparea în sufletul ei a unui curat simţămînt de prietenie şi de dragoste. În acelaşi spital se afla rănit şi un conjudeţean, sublocotenentul de rezervă Gheorghe Mănoiu, învăţător din comuna Băleşti, judeţul Gorj. Cătălina fusese colegă de şcoală cu sora învăţătorului Mănoiu. Lucrul acesta îi apropie, desigur, în bună măsură. Dar ceea ce i-a legat şi mai mult, sentimentul care i-a unit pentru totdeauna, chiar pînă dincolo de sacrificiul suprem, a fost dragostea de ţară, întrupată într-un ţel comun, pentru care au luptat amîndoi cu acelaşi nestăvilit avînt — dezrobirea României de sub cizma prusacă. În perioada aceasta de comună convalescenţă, Ecaterina i-a cerut lui Mănoiu sfaturi, îndrumări... O preocupa mai ales, în chip stăruitor, gîndul reîntoarcerii pe front, imediat după restabilire, cerîndu-i şi lui părerea în privinţa reîncadrării sale într-o unitate de front.

Vindecîndu-se mai de grabă, sublocotenentul Mănoiu s-a înapoiat la unitatea sa chiar la începutul lunii

ianuarie. Nerestabilită încă pe deplin, Cătălina se vede silită să-și mai prelungească, pentru scurtă vreme, convalescența.

În acele zile sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu, ale cărei fapte de arme deveneau din ce în ce mai cunoscute, uimind pe toată lumea, este tot mai des vizitată de cei care voiau să stea de vorbă personal cu ea. Într-o zi ea fu solicitată să facă o vizită la Școala militară din Iași. Mergea încă destul de greu... Sosirea voluntarei stîrnește o puternică emoție în rîndurile elevilor. Prezența ei în mijlocul viitoarelor cadre de ofițeri îi impresionează profund, lasă o amprentă în tinerele conștiințe. Unul dintre elevii școlii relatează mai tîrziu, în pagini de revistă, amintirea de neșters a acelor momente de întîlnire cu eroina care, „deși tînără, se vedea că avea suflet mare“ [1]. Ascuțișul privirilor ei, cuvintele calde, pătrunse de înțelepciune, pe care le-a adresat celor cu care a stat de vorbă, dăinuie încă mult timp în inimile elevilor și după plecarea ei, devenindu-le nobil imbold în activitatea viitoare. „Parcă trecuse prin noi același fior electric, și eram înțeleși de cele ce sîntem și ce trebuie să facem“ [2], mărturisește emoționat povestitorul, subliniind puternica impresie pe care eroina o făcuse asupra tuturor în timpul scurtei sale vizite. Parcă și

1 Revista „Cultul eroilor noștri“, iunie 1922 (articolul „Amintiri din război — Ecaterina Teodoroiu la Școala militară din Iași“).
2 Ibidem.

mai mult doreau acum cu toții să ajungă cît mai repede pe front, în mijlocul acelora care cu prețul vieții apărau pămîntul strămoșesc.

Un scurt popas în sălile de clasă ale școlii militare, un simplu schimb de cuvinte cu răniții în saloanele spitalului sau cîteva vorbe spuse din inimă de Ecaterina în fața ostașilor unei unități erau de ajuns pentru a insufla tuturor elan, hotărîre de a lupta pînă la sacrificiul vieții, încredere în biruință.

DIN NOU LA DATORIE

1917. Sfîrşit de iarnă şi început de primăvară. România trecea printr-unul din cele mai grele momente din zbuciumata sa istorie. Duşmanul cotropise cea mai mare parte din pămîntul ţării. Mari erau durerile poporului român în acele vremuri de restrişte, dar şi mai mare era hotărîrea lui de a nu se lăsa îngenuncheat, nădejdea că pînă la urmă va reuşi să-l înfrîngă pe duşman. „De o parte şi de alta a Carpaţilor, neamul nostru trece prin grele suferinţe — scria într-un articol publicat în presa vremii scriitorul Ion Agîrbiceanu. Ardealul e mut, mută e azi şi Oltenia, Muntenia şi Dobrogea. Duşmanii care ne pizmuiseră din toată răutatea inimii lor crezură că pot să ne ascundă soarele şi se năpustiră asupra noastră... Ne-am retras ca să ne adunăm puterile..." [1]
Armata română, retrasă în Moldova, trecea printr-o laborioasă perioadă de refacere şi reorganizare, pre-

[1] Ziarul „România" din 27 februarie 1917.

gătindu-se în vederea unei încleștări pe viață și pe moarte cu dușmanul care se credea atotbiruitor. „Începutul anului 1917 — arăta istoricul Constantin Kirițescu — a însemnat și începutul sforțărilor noastre pentru marea operă a refacerii, a transformării armatei înfrîngerii de ieri în armata biruinței de mîine.“ [1]

Pentru această biruință militarii români — ofițeri și soldați — se pregăteau intens, fiind hotărîți să lupte pînă la sacrificiul suprem. „Numai acela este învins, care se crede învins“ [2] — sublinia generalul Eremia Grigorescu, pe atunci comandantul Corpului 4 armată, într-una din scrisorile trimise de pe front familiei sale. Așa gîndeau, de fapt, toți ostașii români ; așa gîndea și sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu.

Abia ieșită din spital, Cătălina pornește spre Regimentul 43/59 Lupeni, din Divizia XI infanterie, aflat în comuna Dumitrești-Gălăței. Ajungînd la unitate, ea se prezintă comandantului acesteia, colonelului Jipa, rugîndu-l s-o încadreze într-una din subunitățile regimentului.

Îndeplinindu-i dorința și foarte bucuros că eroina venise în mijlocul ostașilor săi, comandantul regimentului o repartizează la compania 7, în care se

1 Constantin Kirițescu, „Istoria războiului pentru întregirea României, 1916—1918“, vol. II, pag. 362.

2 Generalul-maior în rezervă Nicolae Ionescu : „Eremia Grigorescu“, Editura militară, 1967, pag. 48.

găsea și sublocotenentul Gheorghe Mănoiu, care îndeplinea funcția de comandant de pluton.

Încă din primele zile de la sosirea sa în noua unitate, Ecaterina se dovedește a fi deosebit de activă. Cere mai întîi să fie lăsată să îngrijească de bolnavi. Harnică, izvor nesecat de energie, Eroina de la Jiu se ocupă îndeaproape de o serie de măsuri gospodărești, cam date uitării de cei în drept să le îndeplinească ; adesea se dovedește a fi deosebit de severă, chiar drastică și neiertătoare cu cei dedați lenei sau căzuți în mrejele rutinei.

Gîndurile, activitatea îi sînt împărțite în mai multe direcții : pregătire militară, sarcini gospodărești, îngrijirea bolnavilor... În primul rînd trebuia dusă o necurmată și bine organizată luptă împotriva „morții albe", a tifosului exantematic, ce bîntuia cu putere, secerînd vieți după vieți. Boala aceasta cumplită, specifică mulțimilor îmbulzite, aducea doar moarte fără glorie și trebuia cît mai repede curmată. Pentru aceasta era nevoie de o simțitoare sporire a condițiilor de igienă în rîndurile soldaților, primul și firește cel mai hotărîtor factor menit să curme extinderea bolii. De îndeplinirea riguroasă a acestor măsuri privind îmbunătățirea igienei (obținerea de săpun și sodă, fierberea și călcarea rufăriei de corp etc.), sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu se îngrijește cu o adevărată pasiune, dovedind astfel nu numai un lăudabil spirit gospodăresc, ci și un înalt umanitarism. Numărul bolnavilor din unitate, la început

crescut, scade simțitor datorită, printre altele, și prezenței și activității Cătălinei.

Ecaterina Teodoroiu era pentru soldații din jur ca o adevărată soră — bună, dar și intransigentă. Nu-i ierta de fel pe cei care încălcau cîtuși de puțin ordinea, disciplina, regulile sanitare. Stătea întîi de vorbă foarte serios cu cei ce greșeau, iar dacă lucrurile nu se orînduiau totuși așa cum socotea ea că este bine, lua măsuri de pedepsire. Poate că tocmai fiindcă știa să se impună, era și foarte îndrăgită.

Nu i-a fost nici ei ușor. A avut de luptat, în repetate rînduri, cu inerția și comoditatea acelor gradați care-și făceau datoria „după tipic", a avut de înfruntat greutăți în aprovizionarea cu medicamente necesare îngrijirii bolnavilor. A bătut chiar pe la ușile unor foruri mai înalte și nu s-a lăsat pînă ce n-a dobîndit cele trebuitoare oamenilor.

Dar activitatea gospodărească a fetei din Vădeni nu s-a rezumat la atît. Se arăta nemulțumită și de hrana soldaților și de felul cum era gătită mîncarea, adesea fără gust, din pricina lipsei de sare. A făcut atunci demersurile necesare și pentru acest lucru, obținînd o bună cantitate de sare, precum și cîteva mii de țigări. „Aceste daruri — consemnează într-un memoriu comandantul Regimentului 43/59 infanterie, colonelul Jipa, — Ecaterina Teodoroiu, le-a împărțit personal la toți soldații din re-

giment."[1] La rîndul său, colonelul Pomponiu, care a urmat la comanda acestui regiment, arăta între altele că banii pe care-i primea Ecaterina Teodoroiu ca soldă „nu-i cheltuia pentru ea, decît foarte puţini, fiind şi foarte sobră, ajuta soldaţii ridicîndu-le traiul cu ce se putea cumpăra în acele timpuri"[2].

Din zori şi pînă în noapte, Cătălina veghea la bunul mers al treburilor gospodăreşti ale întregii companii şi chiar ale unităţii, sesizînd celor în drept orice nereguli observate. Trebuia să fie cu toţii încredinţaţi de un adevăr cu neputinţă de tăgăduit şi anume că îngrijirea sănătăţii, călirea fizică asigură premisele viitoarelor succese. Doar un ostaş pe deplin sănătos, viguros şi puternic poate fi sigur că izbîndeşte în luptă. Şi Cătălina a izbutit să-i convingă... Pentru firea ei severă, dreaptă, dar blîndă totodată, pentru hărnicia şi bunătatea ei, pentru lumina pe care o revărsa în juru-i, Ecaterina Teodoroiu era iubită şi respectată de toţi.

Cu toate acestea, asupra Cătălinei se abate, într-o bună zi, un mare şi neaşteptat necaz, care-i răneşte adînc firea cinstită, sufletul bun şi deschis. Astfel, în urma unui denunţ anonim, sosit la Marele Cartier General, potrivit căruia o femeie nu ar avea ce căuta în cantonamentul Regimentului 43/59 infanterie, şeful de stat major al Diviziei XI,

1 Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 457/699, fila 73.
2 Ibidem, fila 173.

colonelul Lăzărescu, efectuează o anchetă la fața locului. Lucrurile nu se limpezesc imediat. Simțindu-se, pe bună dreptate, adînc neîndreptățită, Ecaterina se prezintă în fața comandantului diviziei și în cuprinsul unui memoriu sincer și emoționant îi expune situația reală, faptele săvîrșite, dorința-i fierbinte de a fi lăsată mai departe în rîndurile luptătorilor. Găsind întru totul întemeiate cele afirmate de voluntară, acesta ordonă comandantului Regimentului 43/59 infanterie s-o mențină mai departe în serviciu și, nu numai atît, el cere să i se acorde respectul pe deplin cuvenit. O adresă cu nr. 3 923 din 21 februarie 1917 a Diviziei XI către Brigada 21 infanterie și Regimentul 43/59 infanterie precizează dreptul Ecaterinei Teodoroiu de a rămîne în compania respectivă, comandată de sublocotenentul Mănoiu, urmînd a fi tratată, în continuare, așa după cum demnitatea, sufletul ei nobil și cinstit o meritau cu prisosință. Grăitoare sub acest aspect este o anumită sursă oficială și anume raportul cu nr. 165, din 23 februarie 1917, al Diviziei XI către Corpul 1 armată, raport semnat de însuși comandantul diviziei. Iată, de pildă, doar cîteva semnificative spicuiri din acest raport, menite să pună în lumină tocmai puritatea sufletească a Cătălinei, comportamentul ei moral :

„Am onoarea a raporta că ancheta pe care am ordonat-o în privința domnișoarei Ecaterina Teodoroiu s-a terminat și am mulțumirea a vă face cunoscut

că toate cele ce s-au scris pe socoteala acestei brave fete nu erau adevărate.

Din contră, ancheta a dovedit că această fată rămasă fără părinţi şi fraţi a luptat într-adevăr în liniile de trăgători cu soldaţii Regimentului 18 Gorj, a fost rănită şi, după ce s-a vindecat, a venit la Regimentul 43/59 unde se ocupa cu hrana soldaţilor şi îngrijirea bolnavilor...

Purtarea sa a fost din cele mai morale" [1].

Cei care încercaseră s-o ponegrească, flecărind pesemne pe la colţuri de saloane, înţeleg pînă la urmă că şi-au pierdut vremea. Sînt nevoiţi să se plece în faţa adevărului şi a cinstei neîntinate. Menţiuni ca cele de mai sus, desprinse din acte oficiale, nu făceau decît să confirme încă o dată puritatea morală a Cătălinei.

Comandantul Regimentului 43/59 Lupeni, printr-un ordin de zi citit în faţa ofiţerilor şi soldaţilor, aducea la cunoştinţa acestora tocmai rezultatele anchetei, comunicîndu-le faptul că Ecaterina Teodoroiu continua să rămînă în compania 7, bucurîndu-se mai departe de un respect binemeritat. Nimeni, de altfel, dintre toţi cei ce trăiau în preajma acestei copile cu suflet curat nu a căutat vreodată să-i rănească demnitatea. Merita din plin stima tuturor un om ca neînfricata Cătălină care, trăind alături de tovarăşii săi, împărţea cu neclintită voie bună şi

[1] Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 457/699, fila 137.

nevoile, şi lipsurile, purtîndu-se cu ei ca o adevărată soră grijulie, luptînd pentru menţinerea disciplinei şi a curăţeniei, cu o energie ce greu putea fi bănuită în trupul acela puţintel. „Îngrijirea şi preocuparea de orice clipă de sănătatea şi instrucţia oamenilor plutonului, se scrie după zece ani într-un articol, îi atrăseseră dragostea şi încrederea soldaţilor, al căror moral se ridica în aceeaşi măsură în care creştea dragostea lor.“ [1]

Pătrunzîndu-i viaţa şi comportarea, poate mai bine acum, după trecerea anilor, desluşim în sufletul mare al Ecaterinei Teodoroiu ceva din demnitatea, din virtuţile înalte ale femeilor dace, care preţuiau într-atît libertatea, încît ştiau chiar muri eroic pentru ea.

Pentru minunatele sale fapte de vitejie săvîrşite în prima parte a campaniei din 1916—1918, Ecaterinei Teodoroiu i-a fost conferită, în primăvara anului 1917, medalia de război „Virtutea Militară“ clasa a II-a. Înaltul Decret nr. 191, purtînd data de 10 martie 1917, glăsuia că această medalie i se acordă „Domnişoarei Teodoroiu Ecaterina, din legiunea de cercetaşe «Domnul Tudor», pentru vitejia şi devotamentul ce a arătat pe cîmpul de luptă. S-a distins în toate luptele ce Regimentul 18 infanterie a dat cu începere de la 16 octombrie 1916, dînd probe de vădită vitejie, mai ales în luptele

1 Revista „România militară“, 1926, articolul „Eroina sublocotenent Ecaterina Teodoroiu“.

ce s-au dat la 6 noiembrie 1916, în apropiere de Filiași".

Așadar pe vestonul Ecaterinei Teodoroiu străluceau acum două medalii, înalte mărturii ale netăgăduitelor sale merite — „Virtutea Militară" de război clasa a II-a și „Virtutea Cercetășească", de aur — aceasta din urmă conferită la Iași de către Comandamentul Marii Legiuni a Cercetașilor României în primăvara aceluiași an. Aceste distincții, precum și gradul de sublocotenent, au dus în chip firesc la creșterea autorității, a prestigiului Ecaterinei Teodoroiu în rîndurile militarilor regimentului în care activa cu necontenit și tineresc avînt. Ele constituiau cea mai elocventă confirmare a însușirilor ei de bună luptătoare, cea mai evidentă mărturie a unui devotament nemărginit față de patrie, dovedit clipă de clipă. Într-adevăr, Eroina de la Jiu nu-și va dezminți nici aici, pe plaiurile Moldovei, renumele cîștigat pe meleagurile Gorjului.

Gîndul de a fi și de aici înainte cît mai de folos pentru țară o stăpînește necontenit. Vrea din tot sufletul să contribuie și ea la înfrîngerea și alungarea cît mai grabnică a invadatorului trufaș, la eliberarea fraților rămași sub jugul străin. Ea știe că pe drumurile țării rătăcesc copii, unii rămași orfani, care mor de foame și frig, mame înlăcrimate, văduve... Pentru șirul acesta întreg de suferințe, Ecaterina vrea să lupte, să plătească și ea dușmanului care i-a pîngărit țara. Și de aceea în-

dură şi frigul, şi privaţiunile vieţii de cazarmă cu o uimitoare putere, pregătindu-şi în acelaşi timp ostaşii, cu vorba și cu fapta, pentru ziua marii încleștări care se apropia...

În perioada generală de reorganizare a trupelor române, Regimentul 43/59 infanterie se ocupa susţinut de instruirea pe baze noi. Astfel, în aprilie 1917, regimentul schimbă cantonamentele și se instalează la Codăești-Vaslui, pentru a se pregăti în vederea reintrării sale în dispozitivul frontului. Urmîndu-și unitatea în noua zonă, sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu nu se preocupă doar de treburi sanitare și administrative, ci și de pregătirea sa militară. Ea voia să fie cu adevărat un destoinic ofiţer al armatei române, să dovedească prin fapte că merită să poarte gradul primit. Niciodată ostenită, mereu însufleţită de dorinţa de a se pregăti cît mai bine pentru a fi de un real folos în lupta împotriva dușmanului, Cătălina învăţa, se instruia, lua parte activă la cursurile ce se organizau pentru ofiţeri în vederea perfecţionării pregătirii lor de luptă. În legătură cu aceasta, comandantul Regimentului 43/59 infanterie arăta că: „Ecaterina Teodoroiu a luat parte la toate clasele de instrucţie cu plutonul său, a făcut aceleași școli ca și ofiţerii, asistînd la toate conferinţele și la aplicarea noilor metode de luptă",

Dovedind un înalt simţ al datoriei şi însuşindu-şi cu perseverenţa ce o caracteriza cunoştinţele cerute unui ofiţer, Ecaterina Teodoroiu îşi aduce din plin contribuţia la pregătirea ostaşilor din subunitatea sa. Scoţînd în evidenţă acest lucru, comandantul ei de companie, sublocotenentul Mănoiu, arăta mai tîrziu că : „În timpul refacerii eroina Ecaterina Teodoroiu a luat parte activă la instrucţia trupei, cerută de noile metode de luptă... în multe rînduri cînd am avut comanda companiei sau am fost detaşat pentru anumite sarcini, m-a înlocuit la comandă". Ofiţerul Mănoiu mai relata că Ecaterina ştia să mînuiască foarte bine mitraliera, puşca-mitralieră, că trăgea cu carabina şi arunca grenada cu mare precizie.
Mereu în mijlocul plutonului său, Ecaterina trăia din plin viaţa de campanie, cu toate vicisitudinile ei, devenind astfel pentru toţi ostaşii o nepreţuită pildă de energie şi voinţă. Ea nu se plîngea niciodată de greutăţi, nu se arăta obosită şi suporta cu dîrzenie şi o tenacitate rar întîlnite privaţiunile inerente instrucţiei militare. Deşi micuţă şi plăpîndă ca înfăţişare fizică, Ecaterina Teodoroiu avea o sănătate robustă. Rezistenţa la îmbolnăvire, precum şi tăria de a suporta cu stoicism marşurile lungi, adesea istovitoare, efectuate de întregul regiment în perioada aceea de reorganizare, marşuri de la care nu lipsea niciodată, dovedeau tuturor, clipă de clipă, că în trupul firav al fetei din Vădeni vibra un suflet de adevărat ostaş.

ÎN FOCUL MARII BĂTĂLII DE LA MĂRĂȘEȘTI

Către începutul verii anului 1917, trupele dușmane își încheiaseră pregătirile în vederea reluării ofensivei pe frontul de est. Scopul principal urmărit de adversar era nimicirea armatei noastre și ocuparea Moldovei, cotropirea întregului teritoriu românesc. Planurile urzite de inamic erau însă sortite eșecului. Armata română — în urma reorganizării și înzestrării ei cu cantități însemnate de armament și muniții, cît și în urma intensei pregătiri de război a efectivelor — era acum în măsură să dea lovituri zdrobitoare cotropitorilor. Militarii noștri, de la soldat la general, animați de cel mai fierbinte patriotism, erau hotărîți să lupte pe viață și pe moarte pentru obținerea victoriei asupra dușmanului. Forța armatei române refăcute, vitejia și spiritul de sacrificiu al ostașilor noștri au fost bine cunoscute de inamic întîi la Mărăști — în timpul ofensivei victorioase a forțelor noastre din luna iulie — apoi, mai cu seamă, în timpul

marii încleștări de la Mărășești din cursul lunii august, unde el a suferit una dintre cele mai zdrobitoare înfrîngeri de la începutul campaniei.

Cu toate pierderile grele suferite în timpul luptelor de la Mărăști, simțindu-se încă destul de puternic, dușmanul nu renunță la planul său de a invada cu orice preț întreg teritoriul României. În acest scop, el se năpustește furios asupra trupelor române și ruse, introducînd în luptă divizii după divizii — toată elita trupelor sale.

Încercările înverșunate ale inamicului de a străpunge frontul în valea Siretului în cîmpia Mărășeștilor au fost însă sortite eșecului.

Pătrunși de o ură neîmpăcată față de dușmanul care hărăzea României desființarea ca stat independent, iar poporului român robia, ostașii noștri, necunoscînd ce-i teama de moarte, au săvîrșit nepieritoare fapte de arme. Scriitorul Mihail Sadoveanu, impresionat de vitejia ostașilor români la Mărășești, vitejie devenită legendară, sublinia în emoționante pagini de evocare : „Timp de aproape două săptămîni, cît a ținut bătălia, soldații noștri au fost neadormiți și neobosiți. Au respins atacuri, au contraatacat, s-au bătut cu o energie înfricoșătoare. Această energie fără seamăn, poate fără precedent în analele războiului de față, este cel mai mare titlul de glorie al oștirii noastre".

În ultima etapă a marii bătălii de la Mărășești, cea cuprinsă între 15 și 25 august, se înscriu și luptele

crîncene din sectorul Muncelul (nord-vest de Mărășești), la care a luat parte, alături de ceilalți ostași ai Regimentului 43/59 Lupeni, și sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu.

Cu toate înfrîngerile suferite în prima jumătate a lunii august și îndeosebi în ziua de 6 august în sectorul „La Răzoare", deși cu forțele măcinate, istovite, dușmanul se încăpățînează în realizarea intențiilor sale cotropitoare, punînd la cale o nouă lovitură, în zona Muncelului, pe care o dezlănțuie la mijlocul lunii august.

Comandantul Armatei 1, generalul Eremia Grigorescu, întrezărind această acțiune ofensivă a inamicului, luase din vreme măsura de a îndrepta o parte din forțele de la rezervă pe direcțiile periculoase.

În acele zile, spre linia frontului, cu direcția Mărășești — Muncelul, mărșăluiau unitățile Diviziei XI, între care și Regimentul 43/59 Lupeni. Starea morală a ostașilor era dintre cele mai bune. Ei nu participaseră încă la lupte și așteptau cu nerăbdare să dea piept cu dușmanul, fiind animați de dorința arzătoare de a-și aduce aportul la făurirea marii izbînzi a armatei române. Aceeași nerăbdare, aceeași dorință manifesta și Eroina de la Jiu — Ecaterina Teodoroiu. Voluntara sublocotenent se afla mereu în fruntea plutonului său din compania 7, batalionul 2. Avea asupra ei arma, ranița, cartușiera cu 160 de cartușe, 5 grenade și un sac de

pesmeţi. Toate marşurile, pînă la intrarea regimentului în focul luptelor, le-a făcut pe jos, în rînd cu soldaţii, fiindu-le vie pildă de rezistenţă. A parcurs, alături de ei, kilometri după kilometri, drumuri grele, cel mai adesea accidentate şi noroioase, desfundate de roţile tunurilor şi ale carelor. Interesantă, pentru că întregeşte şi mai bine portretul eroinei, este întîmplarea relatată de comandantul Brigăzii 22/23 infanterie, generalul Alexe Anastasiu, care urmărind în ziua de 17 august 1917 ridicarea chesoanelor cu muniţii pe dealul de la „Poenele Popei", întîlneşte pe Ecaterina Teodoroiu păşind cu pas ager pe lîngă plutonul său. Deşi bătuse pe jos drum lung şi greu, deşi era plină de noroi pînă la genunchi, ea se arăta voioasă. Purta agăţat de umăr un sac de merinde. La bănuielile comandantului brigăzii, precum că fata îşi făcuse mici provizii de hrană în vederea zilelor grele ce aveau să vină, Cătălina îi răspunde, cu zîmbetul ei vioi şi cu un accent convingător că în sac are în adevăr hrană, dar nu pentru ea, ci pentru nemţi. Sacul de merinde era plin cu cartuşe.

La 20 august, Regimentul 43/59 Lupeni (fără batalionul 2, care este deocamdată oprit în rezervă) intră în dispozitivul de luptă, ocupînd sectorul Dealul Secului. Unitatea se instalează pe poziţie pe malul drept al pîrîului Zăbrăuciorul, la vest de satul Fiţioneşti. A doua zi dimineaţa ostaşii români

pornesc atacul înspre Muncel. Inamicul ripostează însă puternic cu artileria și armamentul automat, oprind înaintarea trupelor noastre. Atacul este reluat în după-amiaza aceleiași zile, cu sporită intensitate. Un ucigător potop de proiectile se revarsă asupra pozițiilor inamicului. Trupele Diviziei XI, comandate de generalul Broșteanu, se avîntă cu elan în luptă. Bravii noștri ostași străbat cu neînfricare cîmpul bătut de focul artileriei și al armelor de tot felul. Batalioanele române atacă într-un iureș năvalnic, angajîndu-se în lupte crîncene, corp la corp. Dușmanul se apără cu înverșunare. După eforturi deosebite sînt cucerite casele din marginea estică a Muncelului.

Spre seara zilei, batalionul 2 din Regimentul 43/59 Lupeni primește ordin să se pregătească pentru a intra în luptă. Privitor la aceasta, comandantul regimentului relata ceva mai tîrziu că, pentru rectificarea frontului, a „dispus ca batalionul 2 să înainteze spre a ocupa muchia Dealul Secului, care era ocupat de inamic. Această acțiune s-a executat în două nopți, 21 și 22 august".

Dar și de data aceasta compania 7, din care făcea parte plutonul sublocotenentului Ecaterina Teodoroiu, este menținută în rezervă. La aflarea acestei vești, voluntara se întristă. În chipu-i palid, ochii negri scăpărau parcă și mai aprins ; nici un licăr de teamă nu le tulbura lumina... Ecaterina Teodoroiu dorea din adîncul ființei sale să participe la

pornesc atacul înspre Muncel. Inamicul ripostează însă puternic cu artileria și armamentul automat, oprind înaintarea trupelor noastre. Atacul este reluat în după-amiaza aceleiași zile, cu sporită intensitate. Un ucigător potop de proiectile se revarsă asupra pozițiilor inamicului. Trupele Diviziei XI, comandate de generalul Broșteanu, se avîntă cu elan în luptă. Bravii noștri ostași străbat cu neînfricare cîmpul bătut de focul artileriei și al armelor de tot felul. Batalioanele române atacă într-un iureș năvalnic, angajîndu-se în lupte crîncene, corp la corp. Dușmanul se apără cu înverșunare. După eforturi deosebite sînt cucerite casele din marginea estică a Muncelului.

Spre seara zilei, batalionul 2 din Regimentul 43/59 Lupeni primește ordin să se pregătească pentru a intra în luptă. Privitor la aceasta, comandantul regimentului relata ceva mai tîrziu că, pentru rectificarea frontului, a „dispus ca batalionul 2 să înainteze spre a ocupa muchia Dealul Secului, care era ocupat de inamic. Această acțiune s-a executat în două nopți, 21 și 22 august".

Dar și de data aceasta compania 7, din care făcea parte plutonul sublocotenentului Ecaterina Teodoroiu, este menținută în rezervă. La aflarea acestei vești, voluntara se întristă. În chipu-i palid, ochii negri scăpărau parcă și mai aprins ; nici un licăr de teamă nu le tulbura lumina... Ecaterina Teodoroiu dorea din adîncul ființei sale să participe la

înfruntarea cu duşmanul. Ceva lăuntric o îndemna să se vrea acolo unde este mai greu, în focul încleştării. În ziua aceea (22 august) Cătălina nu a vrut să asculte de nici un sfat, nici chiar de cel al comandantului de divizie. Acesta, cunoscînd bine gravitatea momentului şi, ca atare, pericolul la care erau expuşi militarii, insistă ca fata din Vădeni să renunţe măcar la luptele din acea zi şi să se ocupe numai de răniţi. Dar n-a fost chip! Cătălina a avut puterea să-i înduplece pe comandanţi s-o lase să acţioneze în linia întîi.

Voluntara voia să lupte cu orice preţ, să-şi răzbune fraţii ucişi. Voia să rămînă credincioasă jurămîntului rostit cîndva în faţa ostaşilor pe cîmpul de luptă din Oltenia.

...În după-amiaza zilei de 22 august, plutonul în care se găsea sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu este scos din rezervă şi trimis să facă legătura între companiile 5 şi 6, urmînd ca pînă la declanşarea următorului atac să se consolideze la teren. Stăpînită de acelaşi entuziasm, voluntara păşea cu hotărîre, în fruntea subunităţii sale, spre linia întîi, „tăind în pînza viitorului tablouri mari de vis" — după cum foarte sugestiv se exprima Nicolae Iorga în cele cîteva rînduri închinate eroismului unui alt ofiţer, tot atît de curajos, căzut la datorie pe acelaşi cîmp de luptă. Prin întreaga ei atitudine şi comportare, sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu a constituit din nou o înaltă pildă de curaj pentru

toţi ostaşii din juru-i. Chiar simpla sa prezenţă în mijlocul lor constituia nu numai un exemplu de nemăsurat devotament, ci şi un neîntrerupt imbold în înfruntarea cu vrăjmaşul. Era într-adevăr un mare act de vitejie pentru o femeie să înfrunte din proprie pornire vitregia vieţii de campanie, obuzele şi gloanţele cîmpului de luptă. Într-un articol publicat cîţiva ani mai tîrziu, comandantul regimentului sublinia cu căldură : „Curajul ţăranului român ajunge la paroxism cînd vede pe comandant înaintea lui la atac. Curajul femeii însă turna în sufletul soldaţilor o vigoare de neînchipuit“.

ÎNAINTE, BĂIEŢI !

În seara zilei de 22 august, în tranşeele de pe coasta ce coboară spre apa Zăbrăuciorului, ofiţerii şi soldaţii Regimentului 43/59 infanterie vegheau continuu, cu armele îndreptate spre duşman, aşteptînd declanşarea atacului. Nici un alt gînd nu le mai stăpîneşte mintea în afară de dorinţa arzătoare de a azvîrli pe vrăjmaş dincolo de hotarele ţării.

Dar iată că la ora 21 şi 15 minute inamicul dezlănţuie prin surprindere un foc viu de artilerie asupra poziţiilor subunităţilor regimentului şi porneşte la atac.

Ostaşii români, ripostînd energic, reuşesc să oprească înaintarea forţelor inamice, iar apoi, preluînd iniţiativa, se avîntă ca un singur om asupra duşmanului. Sublocotenentului Mănoiu, care comanda plutonul în care se găsea şi Ecaterina Teodoroiu, i se ordonase să înainteze la dreapta companiei a 5-a pentru a cuceri o anumită porţiune de teren

şi a fi cît mai în contact cu inamicul. Prin salturi repezi, sub focul viu al adversarului, subunităţile noastre continuă înaintarea. De sus, de pe o formă de teren dominantă, nemţii seceră cu mitralierele. Lupta se înteţeşte. Pe unele porţiuni, ostaşii noştri izbutesc să împingă ceva mai înapoi linia duşmanului. Plutonul în care lupta şi Ecaterina Teodoroiu înaintează destul de repede, în timp ce plutoanele companiei a 5-a progresează mai încet. La un moment dat, din această cauză, flancul stîng al subunităţii Ecaterinei Teodoroiu rămîne descoperit. Sesizînd aceasta, inamicul declanşă un puternic foc cu tot armamentul. O pînză roşie de flăcări se ţesu pe tot cuprinsul zării, străfulgerată în răstimpuri de exploziile proiectilelor şi ale şrapnelelor. Gloanţele piuiau din toate părţile. Bubuitul tunurilor se întrecea cu răpăitul mitralierelor, topindu-se într-un vaier fără de sfîrşit, cutremurînd pămîntul din temelii. În feeria multicoloră a rachetelor — imense buchete suspendate — încleştarea creşte cu fiecare clipă, devine apocaliptică. Ostaşii români se avîntă însă neînfricaţi în vălmăşagul luptei, dînd dovadă de acelaşi străvechi şi legendar eroism. Lupta devenise de-a dreptul dramatică.

În fruntea plutonului, alături de sublocotenentul Mănoiu, sub grindina gloanţelor, se află şi Ecaterina Teodoroiu. Eroismul ei, simplu şi firesc ca viaţa, lipsit de emfază şi gesturi teatrale, se confundă cu lupta însăşi. Cu arma în mîna stîngă, cu

casca în mîna dreaptă, neînfricata voluntară se avîntă cu înflăcărare în luptă, arătînd plutonului direcţia de înaintare.[1]

Clipa era grea. Cerea curaj, hotărîre, putere de sacrificiu. Viteaza gorjancă dovedise în nenumărate rînduri că este stăpînită de asemenea înalte virtuţi. A dovedit-o din plin şi cu acest prilej. Sfidînd moartea, Ecaterina Teodoroiu îşi îndeamnă cu glasul ei subţire, dar hotărît, ostaşii la atac, strigînd :

— Înainte, băieţi, nu vă lăsaţi, sînteţi cu mine !

În acea cilpă de maximă încordare, două gloanţe de mitralieră lovesc pe Eroina de la Jiu drept în inimă. Astfel cădea vitejeşte, la datorie, un brav oştean al României.

În ultimele clipe de viaţă, cu un efort suprem, voluntara a mai putut şopti :

— Înainte, răzbunaţi-mă !

S-au înfiorat în clipa aceea, de durere, tovarăşii săi de luptă, obişnuiţi s-o vadă mereu alături de ei.

Vestea morţii eroinei se răspîndeşte cu iuţeala fulgerului printre ostaşii care o îndrăgiseră şi o respectaseră atît de mult. În ziua aceea, în rîndurile lor s-au auzit pînă seara tîrziu, repetate parcă de unduirea vîntului, cuvintele : „A murit duduia sublocotenent ! A murit duduia sublocotenent !“.

1 Momentul acesta de suprem avînt a inspirat mai tîrziu şi pe sculptorul care i-a imortalizat pornirea vitejească în statuia ce se află şi astăzi la intrarea în oraşul Slatina.

Impresionat de neînfricarea eroinei, dar şi plin de mîhnire pentru pierderea ei, comandantul de pluton şi tovarăşul de luptă al Ecaterinei, sublocotenentul Mănoiu, a aşezat trupul Eroinei de la Jiu pe iarba smălţuită cu flori de august, devenite flori de sînge. În cel din urmă ceas al marii bătălii de la Mărăşeşti, Ecaterina Teodoroiu a dăruit patriei iubite viaţa sa tînără, plină de clocotitoare energie, săvîrşind acel gest care întrupa minunat excepţionalele sale însuşiri sufleteşti.

Parcă şi mai mult s-au pătruns ostaşii, în clipele acelea, de marea poruncă a răzbunării pe care erau datori s-o împlinească. Lupta împotriva trupelor inamice a continuat în orele următoare cu sporită înverşunare. În aceeaşi noapte, brancardierii au transportat trupul eroinei la postul de comandă al regimentului. În raportul înaintat comandantului Diviziei XI se preciza că inamicul a fost respins. În continuare, se mai arăta : „A murit în capul plutonului, ca o eroină, sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu". A doua zi, în răstimpul unor scurte clipe de răgaz, între fagii verzi din valea „Pîrîiaşului", la locul denumit „Poienele", soldaţii din plutonul Ecaterinei Teodoroiu îi sapă îndureraţi mormîntul în ţărîna afînată de ploaie. Sub lumina palidă a unei dimineţi mohorîte, trupul eroinei este coborît în mormîntul rece. Apusese aici, în cîmpia moldoveană, o rază de soare răsărită cîndva pe plaiurile Jiului, simbol al dragostei de ţară, întrupare a simţului datoriei pînă

la jertfa supremă. Voluntara Ecaterina Teodoroiu fu înmormîntată alături de căpitanul Dumitru Morojan, un alt erou și fiu al Gorjului, căzut cu o zi înainte în fruntea companiei 6.

...Clipe de pioasă reculegere. Tovarășii de luptă îi privesc pentru ultima oară chipul senin, de copilă cu inimă vitează. Ei repetă în gînd, cu stăruință și hotărîre, jurămîntul alcătuit cîndva de Ecaterina și rostit nu o dată în asprele încrîncenări cu dușmanul. Trompeții sună cîntarea odihnei fără de sfîrșit a ostașului căzut la datorie.

Tirul înfrigurat al artileriei, glasul răgușit al tunurilor continuă să se audă în zarea frontului. Bubuiturile acelea aduc parcă și ele un ultim și eroic salut femeii-ostaș care se jertfise cu mărinimie pentru eliberarea patriei iubite, pentru împlinirea unui vis măreț.

Freamătul luptei ce se desfășura mai departe, împotriva unui dușman sleit de puteri și total dezorganizat, vestea de fapt zorile unei izbînzi ce se simțea aproape și spre care porneau plini de însuflețire, cu sporit elan, cu dor de răzbunare și vrednicii tovarăși de luptă ai Ecaterinei Teodoroiu.

La 24 august eroina de la Jiu este citată prin ordinul de zi nr. 1, dat pe Regimentul 43/59 infanterie, de către comandantul acesteia, colonelul Constantin Pomponiu :

„În timpul ciocnirii de ieri noapte, pe dealul Secului, a căzut în fruntea plutonului său, lovită în inima-i

generoasă, de două gloanțe de mitralieră, voluntara Ecaterina Teodoroiu...

Pildă rară a unui cald entuziasm, unit cu cea mai stăruitoare energie, aceea pe care unii au numit-o cu drept cuvînt «Eroina de la Jiu» și-a dat jertfa supremă, lipsită de orice trufie, de orice deșartă ambiție, numai din dragostea de a apăra pămîntul țării noastre cotropit de dușmani.

Ecaterina Teodoroiu a fost la înălțimea celor mai viteji apărători ai țării pe care i-a întrecut prin puterea cu care-și înfrîngea slăbiciunea femeiască, știind să dovedească vigoarea bărbăției de trup și de suflet și calitățile întregi ale unui ostaș îndrăzneț, neobosit și plin de entuziasmul de a se face folositor cu orice preț.

Aceea care a luptat ca un viteaz din alte vremuri la Tîrgu Jiu, aceea care a desfășurat o energie rară împotriva «morții albe» care a secerat pe camarazii ei bolnavi de tifos exantematic, pornise din nou în luptă cu un avînt renăscut, cu nădejdea că va contribui și ea la opera cea mare a răzbunării, la a cărei pregătire a luat și ea parte activă.

A căzut înainte de a ajunge la țelul acestei revanșe. Și-a dat viața cu simplicitatea eroismului adevărat, nu pentru a obține apoteoză de vorbă, ci pentru că așa cerea inima ei, pentru că așa credea sufletul ei că i se împlinește datoria vieții.

Aceea care în vitejia-i comunicativă a murit în clipa cînd se descoperea spre a-și îndemna ostașii cu vor-

bele : «Înainte, băieţi, nu vă lăsaţi, sînteţi cu mine !» are drept din clipa aceasta la cinstirea veşnică a tuturor românilor.

Pentru dragostea-i de ţară, pentru simţu-i rar al datoriei, pentru energia şi avîntul cu care şi-a împlinit ceea ce socotea misiune, pînă la jertfa supremă, o citez cu ordin de zi pe regiment, dînd-o ca pildă tuturor ostaşilor".

Fapta de vitejie a Eroinei de la Jiu, uriaşa ei putere de dăruire, spre binele şi fericirea patriei, a avut răsunet în inimile tuturor românilor. Despre ea s-a vorbit cu admiraţie şi peste hotare.

Multă vreme comandanţii de regiment, cei care au cunoscut-o şi chiar unele instituţii au început a se preocupa de strîngerea tuturor documentelor şi obiectelor ce se legau de amintirea ei, în vederea reconstituirii cît mai complete a chipului său moral, a vieţii şi faptelor sale. S-au luat măsuri pentru amenajarea, în cuprinsul unui muzeu, a unui colţ comemorativ, menit să întreţină permanent vie recunoştinţa pe care poporul i-o datorează ei, ca şi tuturor celor ce s-au jertfit pentru aceeaşi cauză.

Cel mai mult au acţionat în direcţia aceasta, fireşte, unele cadre din Regimentul 43 infanterie, printre ai cărui combatanţi se numărase şi Ecaterina Teodoroiu. Aşa, de pildă, un raport din 25 aprilie 1922, semnat de un ofiţer din comanda regimentului, consemnează că în urma unui ordin al Diviziei XI infanterie tre-

buie să se treacă urgent la strîngerea tuturor documentelor şi obiectelor privitoare la eroină : „ordine de zi de însumare sau de decorare, citaţiuni pentru acte de bravură, corespondenţe relative la înaintarea ei la gradul de sublocotenent, hainele, cărţile, arma, fotografii şi obiecte ce a avut în campanie“ [1].
Muzeul militar cerea în aceeaşi perioadă secţiei istorice a Marelui stat major să i se furnizeze date precise, necesare întocmirii unei biografii concise, ce urma să fie fixată sub o pictură înfăţişînd pe eroină în mijlocul soldaţilor din plutonul său.
Stabilirea cu cît mai mare exactitate a datelor biografice, eliminarea din cuprinsul acestora a tuturor incertitudinilor, a simplelor supoziţii, a părerilor nefondate au necesitat din partea forurilor în cauză o activitate asiduă, susţinută printr-o intensă corespondenţă.
Eroina Ecaterina Teodoroiu continuă să trăiască în amintirea contemporanilor săi. Urmaşii n-au uitat-o, iar cei de azi o preamăresc şi ei aşa cum se cuvine.

[1] Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 457/699, fila 145.

ŞI S-A REÎNTORS ÎN PĂMÎNTUL GORJULUI...

9 iunie 1921. Poporul român sărbătoreşte, în cadrul unui congres, centenarul Tudor Vladimirescu. În aceeaşi zi are loc reînhumarea osemintelor Eroinei de la Jiu în pămîntul ei drag, în pămîntul Gorjului, pentru a cărui apărare îmbrăcase haina de ostaş şi luptase cu atîta neînfricare în campania din 1916—1917.

Pregătirile ceremonialului încep cu cîteva zile înainte de 9 iunie.

Unuia dintre foştii comandanţi de companie ai Ecaterinei Teodoroiu, locotenentul de rezervă Gheorghe Rădulescu, i se aduce la cunoştinţă în ziua de 31 mai a aceluiaşi an, de către comandantul garnizoanei Tîrgu Jiu, că i se încredinţează misiunea de a se ocupa îndeaproape de buna desfăşurare a acestei ceremonii naţionale şi că este chiar însărcinat cu comanda gărzii de onoare.

Sfîrşit de primăvară... Pe cîmpia Mărăşeştilor, flori de toate culorile, albe, sinilii, sîngerii, îşi înalţă sfi-

oase capetele din iarbă... Se întreabă, nedumerite parcă, de ce s-a adunat acolo atîta lume...

Pe valea Zăbrăuciorului se desfăşoară, la 4 iunie, în liniştea unei pioase reculegeri, deshumarea osemintelor eroinei, pentru a fi transportate apoi la Tîrgu Jiu. Aşezate într-un coşciug turnat din oţelul unor tunuri capturate de la inamic, sînt depuse pe un afet de tun.

La bariera oraşului Focşani, autorităţile civile şi militare întîmpină cortegiul. În gara Focşani, înainte de plecarea trenului mortuar, reprezentantul autorităţilor civile rosteşte o emoţionată cuvîntare, subliniind tocmai patriotismul sincer şi profund al eroinei : „Dacă n-ar fi ordin superior, nu ne-aţi fi putut-o răpi, căci dacă prin naştere eroina este gorjancă, prin moartea ei eroică ne aparţine, sîngele ei amestecîndu-se cu pămîntul judeţului nostru" [1].

În dimineaţa zilei de 8 iunie 1921, vagonul soseşte la Bucureşti, în Gara de Nord. Capitala dă onorurile cuvenite eroinei sublocotenent Ecaterina Teodoroiu. Însufleţirea este generală : „Cortegiul istoric, care urma să însoţească pe eroină, format din două tunuri din cele capturate de gorjeni la Jiu şi Mărăşeşti, a parcurs străzile Capitalei în uralele mulţimii" [2]. În

1 Muzeul militar central, manuscris nr. 132. (Datele de mai sus sînt relatate în cîteva pagini de memoriu, donate Muzeului militar central de către locotenentul în rezervă Rădulescu Gheorghe.)

2 Revista „Cultul eroilor noştri" din iunie 1921 (articolul : „Întîmpinarea eroinei în Capitala ţării").

omenirea venită să întîmpine pe eroină se desluşesc şi siluetele vitejilor sprijiniţi în cîrje sau cu mînecile hainelor goale, precum şi familiile cernite ale celor ce se jertfiseră îndeplinindu-şi cea mai de preţ datorie.

Pe dinaintea vagonului defilează, în aceeaşi zi, elevii Şcolii militare de infanterie. Seara, vagonul cu osemintele eroinei, precum şi un vagon platformă pe care se aflau aşezate cele două tunuri sînt ataşate la trenul special ce transporta pe congresiştii centenarului Tudor Vladimirescu şi porneşte spre Tîrgu Jiu. Ecaterina Teodoroiu, a cărei amintire rămăsese neştearsă în inimile tuturor românilor, se reîntorcea în pămîntul Gorjului... La 9 iunie, sicriul eroinei este depus în mormîntul monument, ridicat în inima oraşului. El aminteşte necontenit trecătorilor că pe plaiurile acelea s-a născut cîndva o fată cu inimă de viteaz, cu braţ de vajnic luptător, o fată care şi-a apărat cu preţul vieţii ei tinere patria aflată în primejdie...

Peste ani şi ani în luptele aprige desfăşurate pe pămîntul Transilvaniei împotriva aceluiaşi duşman, în toamna anului 1944, cădea şi căpitanul de rezervă Gheorghe Mănoiu, fostul logodnic al Cătălinei. Avea 56 de ani. Venise pe front ca voluntar. Voise să alunge pe duşman de pe pămîntul românesc, să-şi elibereze ţara, voise să răzbune prin lupta sa, alături de toţi ceilalţi ostaşi, jertfele de sînge ale celor ce învinseseră la Mărăşeşti.

MĂRTURII

Faptele eroinei Ecaterina Teodoroiu au trecut întîi în legenda poporului. Cine ar fi putut da uitării o atît de vie pildă de nestrămutat curaj, de abnegație și tărie morală...

Eroina de la Jiu a rămas în conștiința tuturor românilor. Este firesc să fie așa.

Foștii ei comandanți și tovarăși de luptă, publiciști ai vremii i-au relevat înaltele trăsături morale nu numai atunci, în zilele învolburate ale războiului, ci chiar și mai tîrziu — în cadrul unor comemorări sau în cuprinsul unor articole publicate.

Există numeroase acte, documente, pagini de ziare și reviste care reamintesc celor de azi chipul și faptele eroinei.

Iată cîteva spicuiri din cele ce s-au scris despre Ecaterina Teodoroiu în file de documente, în pagini de presă, pe lespezi de piatră :

„...Dragostea de țară de care era însuflețită pînă la entuziasm o îndeamnă să se prezinte de bu-

năvoie Regimentului 18 Gorj, la începutul lui noiembrie 1916..." [1]

„Iubirea de țară, de care era însuflețită pînă la entuziasm, o face să se prezinte de bunăvoie la un corp de trupă, ca să fie înrolată, cerînd din prima zi a prezentării sale să facă parte din unitățile de avanposturi, cu care a stat o noapte întreagă." [2]

„...Era călăuzită în faptele sale numai de dragostea de a contribui la apărarea pămîntului țării noastre, pe care dușmanul voia să-l cotropească..." [3]

„...În timpul refacerii, eroina Ecaterina Teodoroiu a luat parte activă la instrucția trupei, cerută de metodele de luptă în războiul recent, precum și de o bună gospodărire a companiei..." [4]

„...Ascultînd de glasul inimii, s-a alăturat Regimentului 18 infanterie și a luptat în acest regiment, săvîrșind acte de eroism.

S-a distins mai cu seamă în luptele de la 6 noiembrie 1916 de lîngă Filiași. Ea a fost rănită la ambele picioare." [5]

1 Din biografia Ecaterinei Teodoroiu, întocmită de Serviciul istoric (Secția VII) al Marelui stat major — Arhiva M.F.A.-M.St.M.
2 Ibidem.
3 Ibidem.
4 Din memoriul fostului ei comandant de companie, Gheorghe Mănoiu, Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 457/699, fila 148.
5 Ziarul „România" din 27 aprilie 1917.

„...Cuminte şi serioasă, îngrijindu-şi plutonul ca cea mai bună soră, Ecaterina era mîndria camarazilor..." [1]

„...Sentimentul patriotic arzător care ţîşnea din toată fiinţa Ecaterinei Teodoroiu impunea ostaşilor şi le inspira o desăvîrşită încredere în victorie." [2]

„...În noaptea de 22 august 1917 regimentul are ordin să atace. Ecaterina Teodoroiu se găsea la postul de glorie şi jertfă, în fruntea plutonului pe care-l îmbărbăta cu comanda energică de «Înainte, băieţi... !»" [3]

„...Părea un copilandru războinic, cu faţa palidă, cu ochi mari, arzători, cu pletele scurte... Ecaterina Teodoroiu era în fruntea plutonului ; lupta a fost grea, înverşunată, ne luptam cu nevăzutul, cu fiecare pom, cu fiecare tufă, de după care gloanţele curgeau ca ploaia. Pînă noaptea tîrziu nu s-a liniştit pădurea, care vuia, de parcă mii de securi ar fi lovit-o fără preget. Şi voluntara Ecaterina Teodoroiu a fost la post. Nu mai era nimic femeiesc în ea ; i se oţelise

1 Revista „Actualitatea" din ianuarie 1920.

2 Constantin Kiriţescu, Istoria războiului pentru întregirea României, 1916—1918, vol. II, pag. 666.

3 Din articolul publicat în „România militară" (Jurnalul 1184), de către locotenent-colonelul N. Teodorescu, care o cunoscuse şi personal în spitalul de la Iaşi.

inima şi întreaga ei fiinţă, ca unuia dintre cei mai încercaţi luptători." [1]

„...Astfel a pierdut Regimentul 43/59 infanterie pe această fecioară inimoasă, vitează, demnă de moşii şi strămoşii ei, pildă pentru Regimentul în care a luptat şi şi-a dat viaţa, pentru apărarea şi mărirea patriei..." [2]

„...Eram destul de schimbat sufletește și-mi aduceam aminte de Jeana d'Arc a francezilor. Mă simţeam fericit că istoria se repetă și că şi României îi fu dat să aibă şi ea un al doilea caz din istoria popoarelor." [3]

„...A fost aleasă de destinul istoric, să reînvie şi să dea iarăşi realitate legendei Jeanei d'Arc şi a fetei de la Cozia, să ilustreze cu chipul ei luminat un vers din marea epopee a dezrobirii noastre." [4]

„...Am cunoscut momente curajoase din scurta viaţă de ostaş a acestei ţărăncuţe din comuna Vădeni, bogată în fapte îndrăzneţe, care exteriorizau ura neţărmurită din sufletul ei contra inamicului cotropitor...

[1] Din articolul semnat în ziarul „România" (27 august 1917) de către locotenentul Victor Cădere, care luptase alături de eroină.

[2] Din memoriul fostului comandant al Regimentului 43/59 infanterie, colonel Constantin Pomponiu. Arhiva M.F.A.-M.St.M., dosarul nr. 457/699, fila 154.

[3] Revista „Cultul eroilor noștri" din iunie 1922.

[4] Ziarul „România" din 29 august 1917.

În a doua perioadă a războiului, avînd tresa de sublocotenent pe umăr și „Virtutea Militară" pe piept, a luptat pentru izgonirea cotropitorilor și dezrobirea celor rămași în teritoriul invadat..." [1]

Iată și cîteva versuri, publicate în presa vremii la cîțiva ani după moartea ei :

„...Alături, la Muncelul, o tînără fecioară
Își conducea în luptă al ei detașament,
Un plutonaș de oameni cu inimi oțelite
Urmau cu cerbicie un sublocotenent.
Prin ploaia de șrapnele, obuze și grenade
Viteaza eroină lupta neîncetat,
Prin gestu-i, prin cuvinte, îndeamnă luptătorii
Ce-n iureșul de gloanțe spre inamic străbat."

Mărturiilor scrise li se alătură altele, dăltuite în piatră sau bronz.

Astfel, pe una dintre fațetele monumentului de la Tîrgu Jiu, unde este înmormîntată eroina, artistul vremii i-a realizat silueta în basorelief. Îmbrăcată în uniforma de ofițer și cu pumnii încleștați pe armă, silueta aceasta reamintește trecătorului un emoționant episod din istoria patriei, o pildă de curaj și nedrămuită abnegație...

1 Din relatările locotenentului în rezervă Rădulescu Gheorghe, care a fost cîtva timp comandantul de companie al eroinei (Muzeul militar central).

O statuie, executată în bronz de către sculptorul Mățăoanu din București, așezată în anul 1925 la intrarea în orașul Slatina, imortalizează cel mai semnificativ moment din viața eroinei și anume pornirea la atac, în fruntea plutonului său, în lupta de pe Dealul Secului. Pe soclul monumentului, în partea din față, se deslușesc, dăltuite în piatră, aceste cuvinte de adîncă cinstire :

Eroina
Fecioara Ecaterina Teodoroiu
născută în Gorj
a luptat la Vadul Jiului ca cercetașă,
a fost voluntară în Reg. 18 infanterie.
Cerea să lupte în primele rînduri.
La Filiași a fost rănită grav și evacuată la Iași...
Înrolată în Reg. 43 infanterie, cu gradul onorific de sublocotenent, a murit în luptele de la Dealul Secului în fruntea plutonului și îmbărbătînd pe ostașii ce comanda prin cuvintele : „ÎNAINTE, BĂIEȚI, ÎNAINTE, NU VEDEȚI CĂ SÎNT ÎNTRE VOI ?“

Monumentul acesta, ca și cel de la Tîrgu Jiu, ca și evocarea chipului eroinei în manualele școlare de istorie sau în tratatele de specialitate, străzi ce-i poartă numele, precum și unele evocări literare — mai ales proză și dramaturgie — cele cîteva lucruri rămase în urma ei și așezate, spre neîntreruptă amin-

tire, în casa memorială din Vădeni, precum şi într-una din încăperile Muzeului militar central constituie tot atîtea acte de preţuire şi cinstire faţă de aceea care şi-a sacrificat totul, pînă şi viaţa, pentru a-şi apăra patria primejduită.

Sînt toate acestea o dovadă că din sufletul poporului român n-a pierit şi nu poate pieri sentimentul demnităţii naţionale, sentimentul respectului datorat eroilor săi.

Sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu

Casa din Vădeni, în care s-a născut Eroina de la Jiu, azi casă memorială

Mama eroinei Ecaterina Teodoroiu

Ecaterina Teodoroiu în uniformă de cercetaş

Bătălia de la Podul Jiului
(pictură de A. G. Verona)

Moartea eroinei pe cîmpul de luptă

Aspect de la festivitatea ce a avut loc la deshumarea eroinei și reînhumarea ei la Tîrgu Jiu, cu prilejul centenarului Tudor Vladimirescu

Monumentul de la Tîrgu Jiu

Echipamentul militar al Ecaterinei Teodoroiu
(Muzeul militar central)

Eroina
în uniformă
de sublocotenent
(pictură)

Monumentul înălțat în orașul Slatina
în amintirea Eroinei de la Jiu

CUPRINSUL

Eroina de la Jiu 7
Te-oi răzbuna, frate! 20
Sublocotenentul Ecaterina Teodoroiu 29
Din nou la datorie 33
În focul marii bătălii de la Mărășești 44
Înainte, băieți! 51
Și s-a reîntors în pămîntul Gorjului. 59
Mărturii 62

Redactor responsabil : Mr. GH. PREDA
Tehnoredactor : M. NICOLAE

Dat la cules 08.06.1967. Bun de tipar 12.07.1967. Apărut 1967. Hîrtie velină de 80 g/m². Format 700×1000/32. Coli editoriale 2,52. Coli de tipar 2½. C.Z. pentru bibliotecile mari și mici 355.31 (R). B 208.

Tiparul executat sub comanda nr. 508, la Întreprinderea poligrafică „Tiparul“, str. Fabrica de chibrituri nr. 9—11, București, Republica Socialistă România

Lei 3

EDITURA MILITARĂ